A Havanna lakótelep megújulása – az első lépések egy élhetőbb városrész felé

Az előadás célja röviden bemutatni a Budapest XVIII. kerületének egyik legnagyobb városrészét, a Havanna lakótelepet, valamint azt az átalakulási folyamatot, amelyet az elmúlt időszakban elindítottunk.

A célunk nem csupán egyes közterületek felújítása volt, hanem egy olyan hosszú távú városfejlesztési szemlélet kialakítása, amely a lakótelepet fokozatosan egy élhetőbb, klímaalkalmazkodóbb és közösségibb városi környezetté alakítja.

A Havanna lakótelep rövid története

A Havanna lakótelep Budapest egyik legnagyobb paneles lakótelepe. Az építése az 1970-es évek végén kezdődött, és az 1980-as években fejeződött be. A lakótelepen ma közel 15 ezer ember él, ami önmagában egy kisebb magyar város lakosságának felel meg.

Az akkori várostervezési szemléletnek megfelelően gyorsan és nagy számban épültek fel a lakóépületek. A közterületek kialakítása azonban elsősorban funkcionális szempontokat követett, és kevés figyelmet fordítottak arra, hogy ezek valódi közösségi terekké váljanak.

Az elmúlt több mint negyven év során a közterületek jelentős része elhasználódott, miközben a lakók igényei és a városi környezet kihívásai alapvetően megváltoztak.

A jelenlegi kihívások

A lakótelep problémái sok tekintetben hasonlóak más közép-kelet-európai paneles lakótelepekhez.

1. Hősziget-hatás

A nagy összefüggő burkolt felületek, a panelépületek és a jelentős aszfaltfelületek miatt nyáron rendkívül magas felszíni hőmérsékletek alakulnak ki.

A klímaváltozás következtében ez a jelenség egyre erősebben jelentkezik, ezért a jövő fejlesztéseinek már elsődleges szempontja kell legyen a klímaadaptáció.

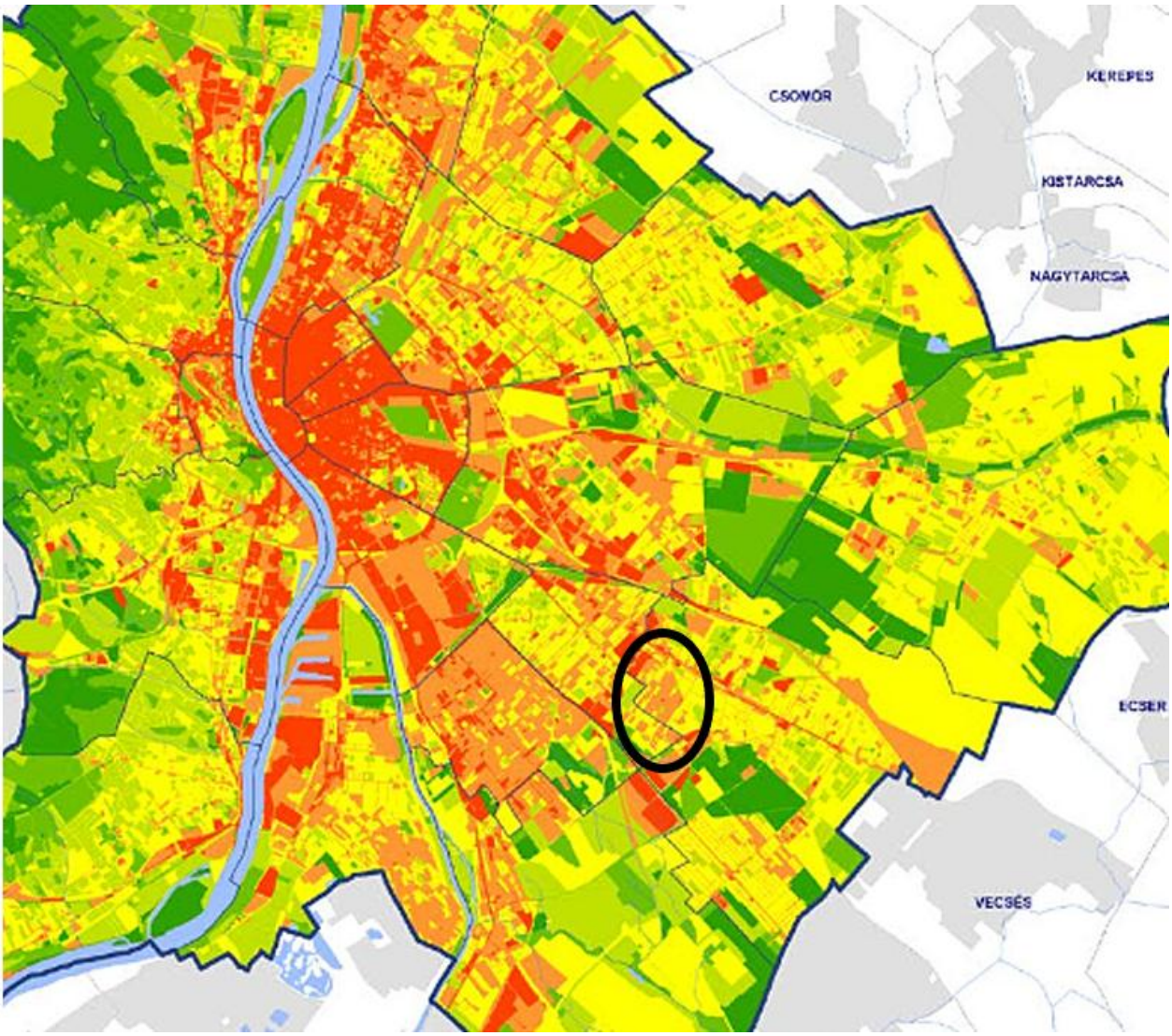

2. A közterületek állapota

A közterek jelentős része fizikailag elöregedett. Sok helyen hiányoznak a korszerű találkozóhelyek, a megfelelő árnyékolás, a pihenőterületek és azok a funkciók, amelyek egyszerre szolgálják a gyermekeket, a fiatalokat, a családokat és az idősebb korosztályt.

A lakótelep központi tengelye ugyan jelentős potenciállal rendelkezik, de hosszú időn keresztül nem tudta betölteni valódi közösségszervező szerepét.

3. Zöld- és kék infrastruktúra

A Havanna egyik legnagyobb értéke a lakóépületek között található jelentős zöldfelület.

Ugyanakkor ezek a zöldterületek sok helyen elöregedtek, alacsony ökológiai értékűek, kevéssé változatosak, és nem alkalmazkodnak megfelelően a klímaváltozás hatásaihoz.

A kék infrastruktúra gyakorlatilag hiányzik.

A lehulló csapadékvíz döntően a korlátozott kapacitású csatornahálózatba kerül, miközben egyre nagyobb szükség lenne annak helyben tartására, elszikkasztására és a növényzet öntözésére történő hasznosítására.

A jövő fejlesztéseiben ezért kiemelt szerepet kap:

- az árnyékot adó fák telepítése,
- a biodiverzitás növelése,
- a csapadékvíz helyben tartása,
- a hősziget-hatás csökkentése,
- valamint a természetalapú megoldások alkalmazása.

4. Parkolás, közlekedés

Az autók száma többszörösére nőtt az építés időszakához képest. Az eredeti tervezési elképzelés szerint – a 80-as évek lakossági igényeihez igazodva – a parkolók a lakótelep szélén kaptak helyet. Mára azonban ennek száma a mai igényeket nem elégíti ki, az eredetileg kialakított parkolókapacitás mára messze nem elegendő, illetve a lakók egyre közelebb szeretnék tudni autójukat a lakásukhoz.

Ennek következményeként számos zöldfelület parkolóként funkcionál, ami tovább rontja a közterületek állapotát.

Parkolóház
300
Átépítés
20
100
Parkolólemez
J2
16
30
Bővítés
Z1
50
Melygarázs
Z2
40
Átépítés, bővítés
50
Átépítés, bővítés
J6
Parkolósáv
22
25
+100
Melygarázs
Z3
F1
100
Felszíni parkoló
160
Melygarázs
16
Bővítés
57
Parkolóház
(200 fh)
Z4
19
60
Átépítés
40
Bővítés
5
30
10
50

Z2
40
50
Átépítés, bővítés
J6
Parkolósáv
22
25
+100
Melygarázs
Z3
F1
100
Felszíni parkoló
160
Melygarázs
16
Bővítés
57
Parkolóház
(300 fh)
20
Átépítés
Z4
100
Parkolólemez
19
5
60
Átépítés
40
Bővítés
30
10
Parkolósáv
F2
25
Új parkoló
40
Bővítés
J10
60
Parkoló
200
Melygarázs
40
Bővítés
Átépítés
J11
Parkolóház
(300 fh)
200
Parkolóház
(300 fh)

Szemléletváltás

Az elmúlt év fejlesztéseit már az új, környezettudatos szemléletnek megfelelően kezdtük meg. Nem különálló beruházásokban gondolkodunk, hanem olyan egymásra épülő projektekben hiszünk, amelyek fokozatosan alakítják át a lakótelep egészét.

Legalább ilyen fontosnak tartjuk azt is, hogy a fejlesztések ne a lakók feje felett szülessenek meg. Ezért a legtöbb jelentősebb beruházás előtt közösségi tervezést indítottunk, hogy valóban azok az igények jelenjenek meg a tervekben, amelyeket a helyi közösség megfogalmazott.

Az elmúlt év legfontosabb fejlesztései

1. A Kondor Béla sétány megújítása

A lakótelep egyik legfontosabb közterülete a Kondor Béla sétány. Ennek felújítása mára nagyrészt megvalósult.

A közösségi házat körülölelő központi szakasz jövőbeni fejlesztésére széles körű közösségi tervezési folyamatot indítottunk, amelynek eredményeként elkészült és kiválasztásra került a továbbtervezendő koncepció.

A közösségi tervezés részleteit egy későbbi előadás mutatja majd be.

2. A Havanna Piac megújítása

A lakótelep egyik legrosszabb állapotú közterülete korábban a heti piac volt. Az elavult, leromlott infrastruktúra helyett egy korszerű, jól működő piacépület jött létre.

Nem csupán egy új épület készült el, de a teljes környezet megújult, rendezettebb, biztonságosabb és sokkal vonzóbb közterület jött létre, amely ma már valódi közösségi találkozóhelyként is működik.

HETIVÁSÁR

3. Közösségi kertek létrehozása

A lakótelepen két új közösségi kertet alakítottunk ki. A kertek népszerűsége minden várakozásunkat felülmúlta. A lakossági érdeklődés olyan nagy volt, hogy rövid időn belül bővítenünk kellett a rendelkezésre álló parcellák számát.

A közösségi kertek nemcsak növénytermesztési lehetőséget biztosítanak, de a közös időtöltést, a hasonló érdeklődésű közösségek kialakulását is segíti.

A közösségi kertek erősítik a helyi közösséget, javítják a környezeti nevelést, növelik a biodiverzitást, és hozzájárulnak a lakótelep zöldfelületeinek minőségi megújulásához.

4. A pavilonsor jövője

A lakótelep központi tengelyének egyik legfontosabb része az intézményeket is felfűző sétány, rajta a népszerű pavilonsorral, ami azonban mára szintén avult műszaki állapotúvá vált. Jelenleg készül a központi sétány pavilonsorára vonatkozó közterület-alakítási terv. Ennek célja, hogy hosszú távon egységes építészeti és városképi irányt határozzon meg.

Szeretnénk elérni, hogy a jövőbeni felújítások ne külön-külön, eltérő minőségben történjenek, hanem egységes, korszerű arculat mentén valósuljanak meg. Ez jelentősen javíthatja a közterületek használhatóságát és a lakótelep városképét is.

5. Új közösségi tér a Havanna 64–75. számú épületek között

A korábbi régi és elnéptelenedett játszótér helyén egy teljesen új, több generáció számára használható közösségi tér kialakítását készítettük elő. Ennek tervezése szintén közösségi részvétellel zajlott. A lakók több koncepció közül választhatták ki azt, amely leginkább megfelel az igényeiknek. a tervek szerint az idősebb és fiatalabb generációk számára is egyaránt használható, pihenést és találkozást lehetővé tevő, környezettudatos kialakítású park jön majd létre a területen.

A részletes tervezési folyamatot a következő előadás ismerteti majd.

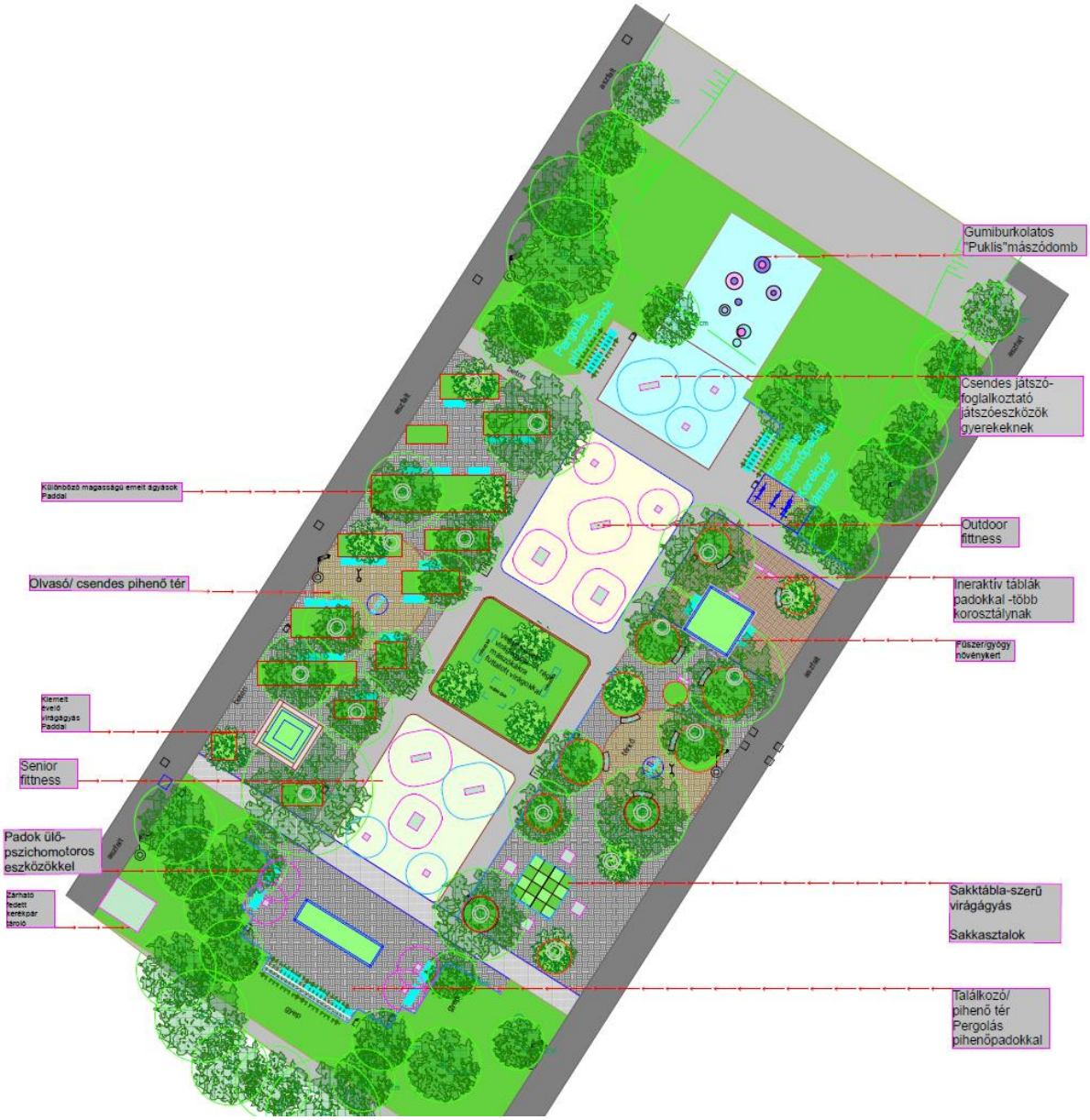
Gumiburkolatos "Puklis"mászódomb
Csendes játszó-foglalkoztató játszóeszközök gyerekeknek
Különböző magasságú emelt ágyások Paddal
Outdoor fittness
Olvasó/ csendes pihenő tér
Ineraktív táblák padokkal -több korosztálynak
Fűszer/gyógy növényker
Kiemelt fvelő virágágyás Paddal
Senior fittness
Padok ülő-pszichomotoros eszközökkel
Sakktábla-szerű virágágyás
Sakkasztalok
Találkozó/ pihenő tér Pergolás pihenőpadokkal

Mit tanultunk?

Az elmúlt év tapasztalata egyértelmű. A lakók szeretnének részt venni saját környezetük alakításában. Ha valódi beleszólási lehetőséget kapnak, akkor a fejlesztések társadalmi elfogadottsága jelentősen nő.

A másik fontos tanulság, hogy egy lakótelep megújítása nem valósítható meg egyetlen nagy beruházással. Lépésről lépésre, egymásra épülő fejlesztésekkel lehet tartós eredményt elérni.

A következő évek céljai

Az elmúlt évek fejlesztései csupán az első lépései egy hosszú távú városmegújítási folyamatnak.

Célunk, hogy a Havanna lakótelep a következő években egy olyan városrésszé váljon, amely egyszerre alkalmazkodik a klímaváltozás kihívásaihoz, javítja az ott élők életminőségét, és erősíti a helyi közösségeket.

Klímaadaptáció és zöld infrastruktúra

A fejlesztések egyik legfontosabb pillére a zöld infrastruktúra tudatos fejlesztése.

A lakótelepeken különösen erősen jelentkezik a városi hősziget-hatás, ezért kiemelt célunk a mikroklíma javítása és a nyári túlmelegedés mérséklése. Ennek érdekében a következő években a

kerület nagy hangsúlyt kíván fektetni a klímareziliens, városstűrő fafajok telepítésére, az idős, egészséges fák megőrzésére és védelmére, valamint a zöldfelületek minőségi fejlesztésére.

Nem csupán több fát szeretnénk ültetni, hanem tudatosan olyan növényállományt kialakítani, amely hosszú távon is képes alkalmazkodni a megváltozó éghajlati viszonyokhoz, miközben árnyékot biztosít, javítja a levegő minőségét és növeli a városi biodiverzitást.

A cél egy összefüggő, ellenálló és jól működő zöld infrastruktúra kialakítása.

Kék infrastruktúra és csapadékvíz-gazdálkodás

A klímaadaptáció másik kulcseleme a csapadékvíz tudatos kezelése.

A korábbi városfejlesztési gyakorlat elsősorban a csapadékvíz mielőbbi elvezetésére épült. Ma már tudjuk, hogy minden lehulló csapadék értékes erőforrás. Ezért célunk a csapadékvíz helyben tartása, elszikkasztása és lehetőség szerinti hasznosítása.

Ennek egyik fontos eszközei az esőkertek, a vízáteresztő burkolatok, valamint azok a természetalapú megoldások, amelyek egyszerre segítik a csapadékvíz kezelését, javítják a városi mikroklímát és növelik a zöldfelületek ellenálló képességét.

Hosszú távon szeretnénk, ha a Havanna lakótelep közterei nem csupán zöldebbek, hanem egyben víztudatosabbak is lennének.

Fenntartható közlekedés

A parkolási problémák kezelése továbbra is fontos feladat.

Ennek érdekében a korábbi években elkészítettük a Havanna parkolófejlesztési Masterplanját, amely feltárja a parkolókapacitás bővítésének lehetséges helyszíneit és eszközeit.

Ugyanakkor meggyőződésünk, hogy hosszú távon a parkolási problémát nem kizárólag új parkolóhelyek építésével lehet megoldani. Legalább ilyen fontos a közösségi közlekedés fejlesztése, valamint a környezetbarát közlekedési módok ösztönzése.

Ezért célunk a kerékpáros infrastruktúra fejlesztése és egy kerületi közösségi kerékpárrendszer létrehozása, amely a mikromobilitás erősítésével valódi alternatívát kínálhat a rövid városi utazásokhoz.

Közösségi városfejlesztés

A megújulás alapja továbbra is a lakosság bevonása marad.

Az elmúlt év közösségi tervezési folyamatai bebizonyították, hogy a helyi közösségek nem csupán véleményezni szeretnék a fejlesztéseket, hanem aktív alakítói kívánnak lenni saját lakókörnyezetüknek.

A jövő beruházásait ezért továbbra is partnerségben, a lakók tapasztalataira és igényeire építve kívánjuk megvalósítani.

Záró gondolat

Hiszünk abban, hogy a XXI. századi lakótelep-fejlesztés már nem pusztán építési beruházásokról szól. Egy korszerű lakótelep egyszerre biztosít élhető köztereket, ellenálló zöld- és kék infrastruktúrát, fenntartható közlekedési lehetőségeket és erős helyi közösségeket.

Ez a szemlélet vezeti a Havanna lakótelep megújítását is, amelynek célja nem csupán a fizikai környezet felújítása, hanem egy klímaadaptív, egészségesebb és vonzóbb városi életforma megteremtése a jelenlegi és a jövő generációi számára.